

NORGES HØYESTERETT

Den 30. mars 2017 avsa Høyesterett dom i

HR-2017-675-A, (sak nr. 2016/2114), straffesak, anke over dom,

A (advokat Halvard Helle)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Magne Nyborg)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Noer**: Saken gjelder domsgrunnene og lovanvendelsen i en straffesak om kroppsskade, hvor gjerningspersonen rammet en annen enn den hun hadde til hensikt å skade.
- (2) Fredag 4. juli 2014 var flere kvinner samlet på et felleskjøkken i X for å lage mat og forberede slutten på fastemånedens ramadan. Det oppsto da en krangel mellom to av kvinnene, tiltalte A og B (fornærmede 2). De to kvinnene røk etter hvert i tottene på hverandre. To andre kvinner, C og D (fornærmede 1) skilte dem fra hverandre. C tok med seg tiltalte ut på gangen. Der sto det en vannkoker med varmt vann. A grep tak i denne. C ba henne om å sette den fra seg, men A hørte ikke etter. Hun kastet vannkokeren i retning av fornrærmede 2, kvinnen som hun hadde kranglet med. Hun bommet imidlertid, slik at fornrærmede 2 verken ble truffet av vannkokeren eller av det varme vannet. Fornærmede 1 fikk imidlertid glovarmt vann i ansiktet.
- (3) Fornærmede 1 fikk alvorlige brannskader og var innlagt på sykehuset i tre dager. Da lagmannsretten behandlet saken, var skaden blitt leget, men hun hadde fortsatt smerter i den delen av ansiktet som var blitt truffet.
- (4) Tiltalebeslutning mot A ble tatt ut 2. februar 2015 av Statsadvokatene i Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane. Den lyder slik:

"I Straffeloven § 229 annet straffalternativ, jf. § 232

for på en særlig smertevoldende måte eller ved bruk av særlig farlig redskap å ha skadet en annen på legeme eller helbred, og legemsbeskadigelsen hadde til følge sykdom eller arbeidsudyktighet som varte over 2 uker.

Grunnlag:

Fredag 4. juli 2014 ca. kl. 23.00 i -----vegen 0 i X, kastet hun en vannkoker med kokende vann mot D, slik at D ble påført 2. grads forbrenninger i ansiktet. D ble arbeidsudyktig i over 2 uker.

II Straffeloven § 229 annet straffalternativ, jf. § 232, jf. strl. § 49

for på en særlig smertevoldende måte eller ved bruk av særlig farlig redskap å ha forsøkt å skade en annen på legeme, og legemsbeskadigelsen hadde til følge sykdom eller arbeidsudyktighet som vare over 2 uker.

Grunnlag:

Til tid og på sted som nevnt i post I forsøkte hun å kaste en vannkoker med kokende vann mot B for å skade henne, men i stedet traff hun D som beskrevet i post I."

- (5) Sogn tingrett avsa dom 26. januar 2016. A ble frikjent for post I i tiltalen, fordi tingretten ikke fant det bevist at A forsto at det var vann i vannkokeren da hun kastet den. Hun ble imidlertid dømt for forsøk på legemsfornærmelse overfor fornærmede 2. Straffen ble satt til betinget fengsel i 30 dager. D ble tilkjent oppreisningserstatning og erstatning for merutgifter, men ikke erstatning for inntektstap. Dommen er avsagt under dissens, idet en av meddommerne stemte for domfellelse i samsvar med tiltalen.
- (6) Påtalemyndigheten anket dommen til Gulating lagmannsrett. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Fornærmede 1, D, anket over avgjørelsen av det sivile kravet.
- (7) Lagmannsretten avsa dom 21. september 2016 og kom til at A var skyldig i begge tiltalepostene. I tråd med aktors syn ble forholdene bedømt etter straffeloven 2005. Straffen ble satt til 8 måneder fengsel, hvorav 5 måneder ble gjort betinget. Dommen har slik domsslutning:
- "1. A, født 00.00.1991, dømmes for en overtredelse av straffeloven (2005) § 274, jf. § 273 og en overtredelse av straffeloven (2005) § 274, jf. § 273, jf. § 16, til fengsel i 8 – åtte – måneder hvorav 5 – fem – måneder gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år, jf. straffeloven (1902) §§ 52-54.**
 - 2. A, født 00.00.1991, dømmes til å betale oppreisningserstatning til D med kr 40.000 – førtitusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.**
 - 3. A, frifinnes for krav om erstatning for tapte inntekter.**
 - 4. Sakskostnader idømmes ikke."**
- (8) A anket over lagmannsrettens saksbehandling for begge tiltaleposter og over lovanvendelsen under skyldspørsmålet for post I. I tillegg krevde hun ny behandling av oppreisningserstatningen. Anken over straffekravet ble 25. november 2016 tillatt fremmet av Høyesteretts ankeutvalg. Utvalget besluttet 27. januar 2017 at det ikke skulle gis samtykke til ny behandling av det sivile kravet. Ankeutvalget uttalte samtidig at dersom

anken over straffekravet fører fram, må dette også få virkning for avgjørelsen av kravet om oppreisningserstatning.

(9) *Mitt syn på saken:*

(10) Jeg nevner innledningsvis at lagmannsretten avgjorde saken etter straffeloven av 2005 med den begrunnelse at vilkårene for å dømme noen som følge av uforsettlig følger er strengere etter ny enn gammel lov, jf. straffeloven 2005 § 24 og straffeloven 1902 § 43. Skillet var imidlertid uten betydning for avgjørelsen av saken, siden lagmannsretten kom til at A hadde forsett med hensyn til skadefølgene. Lagmannsretten skulle da anvendt straffeloven 1902, som gjaldt på handlingstiden, jf. HR-2016-1981-U. Lovvalget kan imidlertid ikke ses å ha hatt noen betydning for innholdet i lagmannsrettens avgjørelse.

(11) Lagmannsretten har begrunnet domfellelsen overfor fornærmede 1 – kvinnen som A ikke hadde til hensikt å treffe, men som ble truffet og fikk skader – på følgende måte:

"Etter en samlet vurdering av disse momentene, finner lagmannsretten etter bevisførselen det hevet over enhver rimelig tvil at tiltalte holdt det som overveiende sannsynlig at vannkokeren var fylt med svært varmt vann. Hun har da også handlet forsettlig ved å kaste en vannkoker med kokende vann i ansiktet til fornærmede D [fornærmede 1], med de konsekvenser dette får skademessig, herunder at D påføres betydelig smerte og at hun ville bli sykmeldt i en lengre periode. Det ligger innenfor forsettet at tiltalte også forstod at å kaste en vannkoker med kokende vann mot de fornærmede vil gjøre den til et særlig farlig redskap. Etter lagmannsrettens bevisvurdering foreligger det ikke villfarelse mht. at vannkokeren inneholdt kokende vann. Den etterfølgende opptreden viser også at tiltalte hadde skadeforsett. Lagmannsretten viser til at tiltalte straks etter uttalte noe i retning av at, 'nå har jeg brent deg (D) [Fornærmede 1] og så skal jeg ta deg og (til B [fornærmede 2])'. Noen anger eller overraskelse over skadene umiddelbart etter å ha kastet vannet viste ikke tiltalte."

(12) Om skyldkravet overfor fornærmede 2, som A mente å treffe, skriver lagmannsretten:

"Lagmannsretten legger til grunn at tiltalte kastet vannkokeren inneholdende varmt vann for å treffe fornærmede B [fornærmede 2]. Hun bommet, og traff i stedet [fornærmede 1] D. Dette er et såkalt feiltrefftilfelle, og blir å bedømme som en forsøkshandling overfor B. Forsettkravet overfor B (sannsynlighetsforsett) anses oppfylt, jf. drøftelsen foran. Tiltalte hadde gjort alt som skulle til for å gjennomføre sitt forsett, dvs. hun kastet vannkokeren med varmt vann mot B for å ramme henne."

(13) Anken fra domfelte gjelder for det første *domsgrunnene* for forsettskravets del knyttet til spørsmålet om A forsto at det var varmt vann i vannkokeren hun kastet.

(14) Lagmannsretten nevner enkelte forhold av betydning for avgjørelsen av dette spørsmålet, som jeg ikke har funnet grunn til å sitere. Blant annet heter det i dommen at A "holdt fast i vannkokeren i noen tid før hun valgte å kaste den", og at det må ha vært en betydelig mengde vann i den. Lagmannsretten konkluderer deretter med at den finner det hevet over enhver rimelig tvil at tiltalte holdt det som overveiende sannsynlig at vannkokeren var fylt med svært varmt vann. Jeg kan ikke se at domsgrunnene på dette punktet er mangelfulle.

(15) Ankende part har videre anført at det er *feil lovanvendelse* når A er dømt for forsettlig overtredelse både overfor fornærmede 1 og 2. Siden det er et feiltreff, kan skaden på fornærmede 1 etter forsvarers syn i høyden være voldt ved uaktsomhet. Uaktsom kroppsskade, som ikke har ført til betydelig skade, kan imidlertid ikke straffes etter

straffeloven 2005, jf. § 280, jf. § 21, og hun skulle derfor vært frifunnet for denne posten i tiltalen.

- (16) Både tingretten og lagmannsretten tok utgangspunkt i at det dreier seg om et såkalt *feiltreff*, eller *aberratio ictus*. Feiltreff står man overfor der gjerningsmannens skadevoldende handling rammer en annen enn den gjerningsmannen hadde ment å skade. Den mest typiske situasjonen – som jeg begrenser meg til å nevne her – er der gjerningsmannen gjør noe som har potensial til å skade én person. Årsaken til at det er en annen som blir offer kan være forskjellig: Gjerningsmannen kaster en stein for å ramme en uvenn, men sikter dårlig og treffer isteden en annen. Feiltreff kan det også bli der den som var målet for handlingen, klarer å komme seg unna, og en annen rammes i stedet.
- (17) Begrepet feiltreff brukes ved integritetskrenkelses, hvor hver personkrenkelse som hovedregel regnes som en egen straffbar handling, jf. Rt-2011-1403 avsnitt 14. Rettspraksis har likevel ikke vært helt konsekvent i behandlingen av feiltreff-tilfellene. Som både flertallet og mindretallet blant dommerne i Rt-2000-970 påpeker, er det imidlertid naturlig å se dette som to forhold: Et forsøk på forsettlig kroppskrenkelse overfor den som skulle rammes og en fullbyrdet krenkelse overfor den som faktisk ble truffet.
- (18) Det er ikke mye rettspraksis om skyldkravet overfor den som treffes ved en feil. I teorien er det antatt at dette som oftest vil dreie seg om en uaktsom handling, jf. Bjørnvik, Den strafferettslige bedømmelse av feiltreff (*aberratio ictus*), LoR 2001 side 250. Det kan imidlertid også være grunnlag for å domfelle for forsettlig overtredelse overfor den som rammes ved en feil. Både sannsynlighetsforsett og eventuelt forsett er aktuelle skyldformer, jf. straffeloven 2005 § 22 første ledd bokstav b og c. Jeg nøyer meg her med å vise til Bjørnvik, op. cit., side 250–253, Garde, *Aberratio Ictus*, en umulig klassiker, Tidsskrift for rettsvitenskap 2001 side 396–397 og Gröning m.fl., *Frihet, forbrytelse og straff*, 2016, side 595–597.
- (19) I vår sak kastet A en vannkoker med glovarmt vann i den hensikt å treffe fornærmede 2. Handlingen hadde potensial til også å skade andre. Det vil da bero på de nærmere omstendighetene om hun kan dømmes for forsettlig eller uaktsom kroppsskade overfor fornærmede 1, som ble truffet til tross for at det ikke var meningen. På denne bakgrunn kan jeg ikke se at anken over lagmannsrettens lovanvendelse kan føre fram.
- (20) Imidlertid mener jeg at lagmannsrettens domsgrunner har mangler når det gjelder begrunnelsen for at A dømmes for forsettlig overtredelse overfor fornærmede 1.
- (21) Jeg nevner innledningsvis at skyldformen her er avgjørende for domfellelse etter straffeloven 2005. Etter § 280 kan en uaktsom kroppskrenkelse bare straffes når den har ført til *betydelig skade*, jf. § 11. Det var det ikke snakk om her. A måtte derfor frifinnes for kroppsskade mot fornærmede 1 dersom hun bare handlet uaktsomt overfor henne.
- (22) Lagmannsretten synes å ha bygd på at kravet til sannsynlighetsforsett er oppfylt. Slik denne forsettsformen er definert i straffeloven 2005 § 22 første ledd bokstav b, er kravet at gjerningspersonen må ha begått en handling "med bevissthet om at handlingen sikkert eller mest sannsynlig dekker gjerningsbeskrivelsen". I en sak om kroppsskade må gjerningspersonen ha regnet det for sikkert eller mest sannsynlig at skade kom til å inntreffe, jf. Rt-2004-363 avsnitt 9.

- (23) Lagmannsrettens domsgrunner må holdes opp mot dette utgangspunktet. Her peker jeg for det første på at det er en indre motsetning mellom hvordan forholdet omtales i første og siste avsnitt i de domspremissene jeg har sitert. I første avsnitt sier lagmannsretten at A handlet forsettlig da hun traff fornærmede 1. I siste avsnitt sier retten at A kastet vannkokeren for å treffe fornærmede 2, men bommet og traff fornærmede 1. Dette skaper en viss usikkerhet om hvordan lagmannsretten har kommet til at A handlet forsettlig overfor fornærmede 1. Når hensikten var å treffe én person, men gjerningspersonen ved "feiltreff" treffer en annen, krever det etter mitt syn en nærmere forklaring når handlingen også overfor den som treffes ved en feil, karakteriseres som forsettlig.
- (24) For det andre er det ikke gitt noen nærmere forklaring på hvorfor lagmannsretten konkluderer med at A handlet forsettlig overfor fornærmede 1. Ofte vil det være tilstrekkelig å beskrive selve den straffbare handlingen, og så konkludere med skyldform basert på denne beskrivelsen og ut fra alminnelige erfaringssetninger, jf. Rt-2011-1104 avsnitt 19 og Ot. prp. 90 (2003–04) side 426. I vår sak er det imidlertid ikke gitt en omtale av situasjonen som er tilstrekkelig til at det er mulig å foreta en slik slutning. Det er for eksempel ikke sagt noe om hvor nær hverandre de to fornærmede sto, om det var et lite eller stort kjøkken som vannkokeren ble kastet inn i og om A kastet vannkokeren med stor eller liten kraft.
- (25) Det kan innvendes at skaden som oppsto, viser at A handlet med sannsynlighetsforsett, slik lagmannsretten har bygd på. Jeg kan imidlertid ikke se at det kan slutes automatisk fra skadeomfanget her. Det er gjerningspersonens subjektive oppfatning som er avgjørende. A hadde ikke til hensikt å treffe fornærmede 1. Retten må da begrunne hvorfor hun – da hun kastet – likevel regnet det som sikkert eller mest sannsynlig at også fornærmede 1 ville bli skadet.
- (26) På denne bakgrunn har jeg kommet til at lagmannsrettens domsgrunner etterlater en slik tvil at dommen med ankeforhandling må oppheves hva gjelder domfellelsen for fullbyrdet kroppsskade overfor fornærmede 1, D, jf. straffeprosessloven § 342 andre ledd nr. 4, jf. § 343 andre ledd nr. 8. Opphevingsgrunnen gjelder i utgangspunktet ikke domfellelsen for forsøket på grov kroppsskade overfor fornærmede 2, B. På grunn av sammenhengen mellom forholdene, som fant sted i idealkonkurrens, finner jeg likevel at også denne delen av dommen må oppheves, jf. straffeprosessloven § 347 andre ledd. I samsvar med hovedregelen i § 347 første ledd oppheves også ankeforhandlingen.
- (27) Avgjørelsen om oppreisningserstatning til fornærmede 1, jf. domsslutningen punkt 2, må da også oppheves.
- (28) Jeg stemmer for denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves for så vidt gjelder straffekravet og oppreisningserstatningen.

- (29) Dommer **Bergsjø**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

- (30) Dommer **Bull:** Likeså.
- (31) Dommer **Webster:** Likeså.
- (32) Dommer **Endresen:** Jeg er enig i at det ikke er noe feil ved lagmannsrettens lovtolking. I motsetning til det førstvoterende er kommet til, er domsgrunnene etter mitt syn tilstrekkelige til å kunne prøve rettsanvendelsen.
- (33) Den del av lagmannsrettens premisser som er direkte knyttet til forsettsvurderingen, må leses på bakgrunn av den beskrivelse som ellers er gitt av faktum, og på bakgrunn av hva som hadde vært anført av tiltalte i saken.
- (34) Det fremgår av tingrettens dom at vannkokeren ble kastet mot de fornærmede som befant seg 3-5 meter fra tiltalte. Av det lagmannsretten gjengir fra tingrettens dom, fremgår det også at D (fornærmede 1) og C stod slik plassert da vannkokeren ble kastet mot B (fornærmede 2), at de begge dukket for å unngå å bli truffet. Som det fremgår av det førstvoterende har gjengitt fra lagmannsrettens premisser, la da også lagmannsretten til grunn at vannkokeren ble kastet mot de fornærmede. Det at fornærmede 1 faktisk ble forbrent, sier også noe om hvordan hun stod plassert.
- (35) Denne siden av saken problematiseres ikke videre i lagmannsrettens premisser. Etter mitt skjønn tilsier allerede det faktum lagmannsretten har beskrevet at en nærmere drøftelse heller ikke var nødvendig. At lagmannsretten ikke hadde oppfordring til en videre utdypning av dette, tilsies imidlertid også av hva som hadde vært tema i forhandlingene.
- (36) Jeg tar da utgangspunkt i tingrettens behandling. Tingretten løste saken på det grunnlag at tiltaltes forsett ikke omfattet det at vannkokeren inneholdt varmt vann. Det var da ikke noen foranledning til også å drøfte andre sider av kravet til forsett.
- (37) I påtalemyndighetens anke til lagmannsretten behandles heller ikke andre spørsmål enn hvorvidt forsettet omfattet at vannkokeren inneholdt svært varmt vann. Av større interesse er det likevel at det heller ikke i tiltaltes anke til Høyesterett, tas opp andre sider av forsettskravet. I anken heter det:
- "Lagmannsrettens domsgrunner beskriver ikke konkrete forhold som grunnlag for å anse bevist utover enhver rimelig tvil at tiltalte regnet det som sannsynlig at det var varmt vann i vannkokeren."**
- (38) Spørsmålet om forsettet omfattet at fornærmede 1 kunne bli truffet, berøres ikke. Det fremgår ikke av ankeerklæringen at noen tidligere anførsel er frafalt, og jeg finner å måtte legge til grunn at ankeerklæringen reflekterer det som ble gjort gjeldende for lagmannsretten.
- (39) Når lagmannsretten konstaterer at tiltalte handlet med forsett, kan det da ikke med rimelighet legges til grunn at dette bare siktet til at forsettet omfattet det at vannkokeren inneholdt varmt vann.
- (40) I tilknytning til at lagmannsretten viser til tiltaltes etterfølgende uttalelser, konstateres det for øvrig igjen at tiltalte hadde skadeforsett overfor fornærmede 1.

- (41) Lagmannsretten drøfter også om vannkokeren utgjorde et særlig farlig redskap. I straffeloven benyttes imidlertid dette begrepet bare ved forsettlige legemskrenkelser. Det følger også av dette at lagmannsretten har lagt til grunn at tiltalte handlet med forsett med hensyn til at fornærmede 1 ble truffet.
- (42) Det er ufullkommenheter ved lagmannsrettens begrunnelse, men det er etter mitt syn ikke noe som er egnet til å skape tvil om at lagmannsretten har anvendt straffeloven på riktig måte.
- (43) Jeg stemmer for at anken forkastes.
- (44) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves for så vidt gjelder straffekravet og oppreisningserstatningen.

Riktig utskrift bekreftes: